

Vergaderjaar 2021–2022

35 925 V

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2022

Nr. 65

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 januari 2022

Naar aanleiding van het verzoek de vaste Commissie Buitenlandse Zaken om per brief te worden geïnformeerd over het bezoek van de Minister-President en de Minister van Buitenlandse Zaken aan Kiev kan ik u als volgt berichten.

Het kabinet bevestigt dat de Minister-President en de Minister van Buitenlandse Zaken voornemens zijn op korte termijn naar Oekraïne te reizen. Over de invulling van dit bezoek wordt nu met de Oekraïense autoriteiten gesproken.

Het kabinet heeft bij diverse gelegenheden met uw Kamer gesproken over de opgelopen spanningen met Rusland en de dreiging die van de Russische troepenopbouw aan de grens met Oekraïne uit gaat. Sindsdien is de veiligheidssituatie niet verbeterd: tot op heden heeft Moskou geen gehoor gegeven aan internationale oproepen te de-escaleren en transparantie te betrachten over deze troepen.

Oekraïne is op vrijdag 14 januari jl. getroffen door een grootschalige cyberaanval waarbij meerdere overheidswebsites ongewild van buitenaf zijn aangepast. Gezien de huidige spanningen tussen Oekraïne en Rusland kan een dergelijke aanval een grote destabiliserende impact hebben. Het is daarom goed dat de EU en de NAVO de aanval snel publiekelijk hebben veroordeeld en dat direct steun is aangeboden aan Oekraïne. Op 15 januari jl. maakte Microsoft bekend malware te hebben geïdentificeerd gericht tegen Oekraïense overheidsinstellingen. Besprekingen over verdere reacties van EU en NAVO op deze cyberoperaties zijn gaande. Tegelijkertijd onderzoekt Nederland met andere EU landen de mogelijkheid om technische ondersteuning te bieden bij het mitigeren van de effecten van de cyberaanvallen, als Oekraïne daar behoefte aan heeft.

De spanningen met Rusland staan internationaal hoog op de agenda en kwamen de afgelopen dagen ook tijdens bilaterale contacten tussen het kabinet en EU- en NAVO-partners volop aan bod.

Op 7 januari jl. vond er een ingelaste virtuele bijeenkomst van de NAVO-Ministers van Buitenlandse Zaken (FMM) plaats over de zorgwekkende toestand aan de oostflank van de NAVO (ref. verslag FMM). Vervolgens hebben bondgenoten tijdens de NAVO-Rusland Raad van 12 januari jl. met Rusland gesproken over de situatie. Hoewel tijdens deze bijeenkomst bleek dat de posities ver uit elkaar liggen, is het feit dat gesprekken plaatsvinden in de optiek van het kabinet positief. De NAVO heeft ingezet op een drietal verdere thematische gesprekken met Rusland, o.a. op het terrein van wapenbeheersing, militaire transparantie en vertrouwenwekkende maatregelen. Rusland is op moment van schrijven nog niet op dat aanbod in gegaan. Daarnaast werkt de NAVO op verzoek van Rusland aan een schriftelijke reactie op de Russische voorstellen voor een nieuwe «veiligheidsarchitectuur».

Op 13 januari jl. had een speciale zitting plaats van de Permanente Raad van de OVSE in Wenen. Polen heeft, als roulerend voorzitter van de OVSE, voorgesteld een proces te lanceren om te spreken over veiligheid in Europa. Consultaties hierover zijn nog gaande. Per brief werd uw Kamer reeds geïnformeerd over de bespreking tijdens de informele Raad Buitenlandse Zaken op 14 januari jl. (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2446) in Brest (ref. verslag Gymnich).

Al met al concludeert het kabinet dat de diplomatieke inspanningen tot op heden geen doorbraak hebben opgeleverd en het onduidelijk is in hoeverre Rusland bereid is de dialoog voort te zetten zolang zijn eisen niet zijn ingewilligd. De kans op escalatie blijft vooralsnog reëel en het kabinet houdt op dit moment rekening met alle scenario's.

Het kabinet hecht eraan te onderstrepen dat de kern van de Nederlandse inzet is en blijft om de situatie via dialoog en diplomatie te de-escaleren. Dat is uiteindelijk in het belang van alle betrokken partijen. Nederland zal zich blijven inzetten voor een stevige en eensgezinde boodschap richting Rusland.

Tegelijkertijd is het belangrijk voorbereid te zijn op het onwenselijke scenario dat gesprekken niet slagen. Daarom blijft het kabinet, als onderdeel van het tweesporenbeleid, naast dialoog ook inzetten op afschrikking. Het kabinet kijkt naar verschillende opties, op bilateraal vlak en via EU- en NAVO-sporen om Rusland af te houden van verdere agressie. De combinatie van deze twee boodschappen zal het kabinet, zowel in bilateraal en multilateraal verband, blijven herhalen en daarbij zo veel mogelijk optrekken met EU-partners en NAVO-bondgenoten.

De Europese Raad heeft op 16 december 2021 (Kamerstuk 21 501-20, nr. 1757) conclusies aangenomen die stellen dat elke verdere militaire agressie van Rusland tegen Oekraïne grote gevolgen en zware kosten met zich zal meebrengen, waaronder met partners gecoördineerde maatregelen. Conform de motie van het lid Brekelmans c.s.¹ blijft Nederland zich actief in EU-kader inzetten om, naast voortzetting van dialoog met Rusland en de-escalatie, zo spoedig mogelijk een geloofwaardig en zwaar pakket afschrikwekkende (economische) maatregelen voor te bereiden. Over precieze opties wordt momenteel gesproken in bilateraal en in EU-verband.

¹ Kamerstuk 21 501-02, nr. 2433

Zoals aangegeven in een verklaring van de Noord-Atlantische Raad op 16 december 2021 is ook de NAVO voorbereid op alle scenario's en worden alle noodzakelijke stappen ondernomen ten behoeve van de veiligheid van alle bondgenoten. Binnen de NAVO worden in dat kader momenteel verschillende handelingsopties uitgewerkt. De Minister van Defensie zal uw Kamer informeren over de Nederlandse bijdrage aan versterking van de NAVO.

Nederland is gebaat bij het bevorderen van veiligheid, stabiliteit en welvaart ten oosten van de EU. Daarom acht het kabinet het van belang om Oekraïne bij te staan. Nederland steunt Oekraïne bilateraal, via de EU, NAVO en OVSE. Bilateraal gaat het bijvoorbeeld om de revalidatie van gewonde Oekraïense militairen. Daarnaast geeft Nederland steun op het vlak van hervormingen in de justitiële sector. Het kabinet bekijkt op dit moment of aanvullende bilaterale steun gewenst is. De EU heeft vorige maand, met steun van Nederland, besloten om EUR 31 miljoen steun te geven aan Oekraïne voor cyberveiligheid, veldhospitaal en logistieke ondersteuning van het Oekraïense leger.

Oekraïne is *Enhanced Opportunity Partner* van de NAVO, dat is de nauwst-mogelijke relatie van de NAVO die er met partnerlanden is. Er is binnen de kaders van dit partnerschap intensieve samenwerking en substantiële financiële steun. De NAVO ondersteunt Oekraïne via het zgn. *comprehensive assistance package* bij hervormingen in de veiligheids- en defensie sector op vlak van democratisch toezicht, transparantie en corruptiebestrijding. Nederland droeg eerder bij aan *trustfunds* voor deze hervormingen en is voornemens dit te blijven doen. Ook is er samenwerking op vlak van interoperabiliteit met de NAVO. Zo is er deelname van Oekraïne aan oefeningen en is er sprake van het delen van *best practices*. In het licht van de huidige situatie spreekt NAVO over mogelijkheden voor additionele steun aan Oekraïne. Zo heeft SG NAVO in reactie op de recente cyberaanval op Oekraïne extra samenwerking op vlak van cyber aangeboden.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra